

Πειραιϊκή Εκκλησία

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ | ΕΤΟΣ 23ο ΤΕΥΧΟΣ 248 | ΜΑΪΟΣ 2013 | 3,5 €

ἀφιέρωμα

Ἡ εἰς Ἴδου Κάθοδος

Ὁ σωτὴρ ἀπάντων ἀνθρώπων, μάλιστα δὲ πιστευόντων, ἀνακαλεῖ

Τοῦ Ἰωάννη Κουρεμπιλέ

Στὸ κοντάκιο τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ «*Eis tὴn σταύρωσιν*»¹ παρουσιάζεται σὲ θεολογικὴ σκηνὴ τὸ δράμα τῆς ἀνθρώπινης σωτηρίας. Ὁ ποιητὴς ἐκ προοιμίου μὲ τὸ «Ψυχὴ μου, ψυχὴ μου, ἀνάστα· τί καθεύδεις;» θέτει στὸ προσκίnio τὸν Χριστὸ ἐν ταυτότητι μὲ τὸν Θεὸ καὶ παρουσιάζει στὴν πρώτη στροφή τὸ ἱατρεῖο του «ἀνεωγμένον». Ἀπὸ τὸ ὀρθάνοιχτο αὐτὸ ἱατρεῖο πηγάζει ἡ ἱατρεία τοῦ Ἀδὰμ καὶ ὁ διάβολος πλεόν πληγωμένος καὶ αἰσθανόμενος τὸν κίνδυνο «ᾠδύρεται» καὶ «ἀναβοᾷ» στοὺς φίλους του:

*Τί νὰ κάνω μὲ τὸν γιὸ
τῆς Μαρίας; Θὰ μὲ
σκοτώσει ὁ Βηθλε-
εμίτης, ὁ πανταχοῦ
παρὼν καὶ τὰ πάντα
πληρῶν.*

**Ὁ κόσμος γέμισε
μὲ τὰ θαύματά του**

Αὐτὸ ποὺ πονᾷ τὸν δαίμονα πρῶτ' ἀπ' ὅλα εἶναι ἡ αἴσθησις ὅτι ὁ κόσμος ὅλος γέμισε μὲ τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ. Πονᾷ μάλιστα ἔνδοθεν τὸν βαθὺ πόνου ἀπὸ τὴν πληροφόρηση ὅτι οἱ ἱατροθεῖντες «δωρεὰν ἱατρούθησαν» (2. 3). Ὁ ἐκδότης καὶ μεταφραστὴς στὰ ἰταλικά τοῦ Ρωμανοῦ R. Maisano² συνδέει, ὄχι ἄστοχα, τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνοιχτοῦ ἱατρείου μὲ ἐκείνη τοῦ ἀνοιχτοῦ τάφου. Ἔτσι προφανῶς ὁ ποιητὴς συνδέει μεταφορικὰ τὴν πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἱατρεία στοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ἱατρεία τῆς ἀνθρωπότητας ἀπὸ τὴν ἀνάστασις. Βεβαίως, ὅπως καὶ τὰ συγκεκριμένα θαύματα ποὺ ἀναφέρονται στὸν πρῶτο οἶκο, ἔτσι καὶ ἡ ἀνάστασις εἶναι μία δωρεὰν ἱατρικὴ ἐπέμβασις (συγκατάβασις) τοῦ Θεοῦ στὴν ἀνθρώπινη ἰστορία.

**Ἡ οἰκουμένη γεμάτη
μὲ τὰ δαιμονικὰ δράματα καὶ ρήματα**

Στὸν 3^ο οἶκο ὁ δαίμονας συγκαλεῖ τοὺς «φίλους τῆς ζήτησις» καὶ τοὺς «ἐχθροὺς τῆς γαλήνης» καὶ ζητᾷ τὴ συμβουλή τους: Τί νὰ κάνω μὲ τὸν Χριστό; Τοὺς λέγει: «Δότε

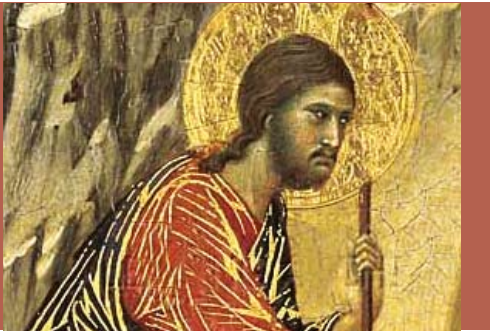
λογισμὸν τῇ διανοίᾳ μου· καὶ γὰρ συνεχύθη, ἀπόληλα, / οὐδὲν ἐνθυμοῦμαι, οὐ γὰρ δύναμαι· / κατεπλάγην, ἡμαυρώθη μου ὁ νοῦς· ἐξαίφνης ἐθάμβησέ με / ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν». Οἱ δικοί του, οἱ φίλοι τοῦ πληνίου, προσπαθοῦν νὰ τοῦ δώσουν θάρρος καὶ τοῦ φωνάζουν: *Βελίαρ, μὴ δειλιάζεις, ἔχε θάρρος καὶ δυνάμωσε τὸν νοῦ σου. Νὰ θυμᾶσαι τὰ παλιὰ σου κατορθώματα! Φρεσκάρισε στὴ μνήμη σου ὅσα γενήκαν στὴν παράδεισο!* Ἄν πάλι κολληθεῖς στοὺς γιούς τοῦ Κάιν, θὰ θανατωθεῖ δόλια (ἐν.

ὁ Χριστός), ὅπως ὁ Ἄβελ. Παραστατικότητας ὁ Ρωμανὸς στὸν ἐπόμενο οἶκο ἀφήνει τοὺς δόλιους συμβουλιότες τοῦ δαίμονα νὰ τὸν ἐνθαρρύνουν λέγοντας πὼς εἶναι γεμάτος ὁ κόσμος μὲ ἀπόγονους τοῦ φονιᾶ Κάιν. Ὅτι ἐκεῖ εἶναι ἀκόμη ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς, Ἰουδαῖοι καὶ Καϊάφας. Τοῦ λέγουν νὰ μὴν ἀποθαρρύνεται σὰν νὰ μὴν τοῦ ἔμειναν φίλοι στὸν κόσμο, ἀφοῦ ὁ Ἡρώδης εἶναι φίλος του διάπυρος καὶ ὁ Πιλάτος τὸν συντρέχει. Τοῦ λένε νὰ μὴν κηλαίει, ἀφοῦ εἶναι γεμάτη μὲ δικά του δράματα ὅλη ἡ οἰκουμένη³.

Ὁ δαίμων ἐχάρη ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν συμβουλιῶν του καὶ δηλώνει εὐχαρῖς τὴ συνδρομὴ του στοὺς Ἰουδαίους, ἐξαρτώντας τοὺς δηλαδὴ στὸ ἔργο του, νὰ τοὺς διδάξει νὰ ποῦν «Σταυρωθήτω» (7. 7). Φέρεται ἔτσι νὰ βλῆπει καὶ νὰ προσεγγίσει τὸ ἰουδαϊκὸ συνέδριο, νὰ ἐμψυχώνει τὴν ἀπόφασις γιὰ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ.

Ἔτσι, λοιπόν, «νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γινῶσιν τὴν ζοφόν» (9. 1), ἀφοῦ πλεόν οἱ Ἰουδαῖοι στὸν διάλογο ποὺ ἀκολουθεῖ τὸν ἐλαφρύνουν ἀπὸ τὴν κακόβουλη φροντίδα του βεβαιώνοντάς τον: «ἂ εἶχες τελῆσαι, ἐτελέσαμεν· / μηδὲν σοι μελήσει· ἀμερίμνησον· / παρεδόθη καὶ ἠρνήθη Ἰησοῦς, / ἐδέθη, ἐδόθη Πιλάτῳ» (9. 4-7). Ἡ γνώσις ποὺ εἶναι ζοφόρος, ὡς ἔκφρασις, ἀφήνει σὲ ἀναμονὴ (καὶ σὲ ἐσώτερη ἀναζήτησις ἀπὸ τὸν λειτουργούμενο πιστό) μέσα στὸ ρωμανικὸ δράμα τὴν ἀναφορὰ στὴ *ζωηφόρο γνώσις* ποὺ

Στόχος, συνεπώς, του Μελωδού των Μελωδών ήταν να δημιουργήσει μέσα από τη δραματική πλοκή του κοντακίου του τις συνθήκες, ώστε διαλογικά να προκριθεί ή ανωτέρω σημαντική δογματική αλήθεια.

εκδηλώνει ο Χριστός. Έδω τον λόγο έχουν οι δαιμονικές δυνάμεις, στις οποίες συμπεράτουν οι Ιουδαίοι, ανοίγοντας διάλογο με τον πηλάνο, που τους άπαντα ότι δεν τους θεωρεί ράθυμους και γι' αυτό ήρθε να τους προσέξει. Γνωρίζει τη σπουδή τους σε αυτά τα πράγματα. Τους θυμίζει μάλιστα τα πρώτα που έπραξαν, όταν δηλαδή έφαγαν το μάννα (Έξ. 16, 1 έξ.) και ήπιαν τὸ γάλα (Δευτ. 31, 20 και 32, 13-15)⁴ άρνούμενοι τὸν Θεό, φθάνοντας στην ψευδοηγοία. Έξάλληλου, ήταν αυτοί που προτίμησαν τὸν μόσχο αντί του Θεού (Έξ. 32, 1 έξ.).

Η ψυχογραφική ανάλυση που επιχειρεί ο Ρωμανός στο δραματικό του ποίημα δηλώνει τὸν δημιουργὸ που περιγράφει τὸν δαιμονικὸ ἄνθρωπο και ὄχι ἄπλῶς τὸν Ιουδαῖο που στο προκείμενο θέμα σκιαγραφείται. Ὁ δαίμονας ἔδω «ἀποηγοείται» γιὰ τὸν στρατό του (οἶκος 11). Τους λέει ὅτι εἶναι «ἡμέτεροι ἔξ ὅλης διανοίας» (11. 2). Τους θυμίζει ὅτι τὸν μισοῦν (οἱ δικοὶ του) μόνο «τῷ στόματι» (11. 3)⁵, πράγμα που τὸν χαροποιεῖ. Τὸν χαροποιεῖ διότι αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ λειτουργεῖ ὡς σχῆμα, διὰ τοῦ ὁποῖου οἱ δικοὶ του *συναρπάξουν πολλοὺς*. Ἔτσι δηλαδή ὁ δαίμων μισεῖται στὰ λόγια, ἄλλῃ ὁ Χριστὸς («ὁ πανταχοῦ παρὼν και τὰ πάντα πληρῶν», ὅπως ἐπαναλαμβάνει τὸ ἐφύμνιο) μισεῖται και διώκεται με ἔργα. Τους προτρέπει μάλιστα νὰ μὴν «σφιξοῦν» τὰ ρητὰ τοῦ Μωσέως που «κρατοῦν» μέσα στη διάνοιά τους. Τους προτρέπει «γλήωσση και μὴ γνώμη περιφέρετε» (ἐν. τὰ ρητὰ Μωσέως), και τους παρακινεῖ νὰ κρατοῦν τὰ βιβλία με τὰ χέρια, ὅμως με τὰς φρένας νὰ μὴν τὰ θίγουν τὰ ρήματα αὐτά, νὰ μὴν τὰ βάζουν δηλαδή στην καρδιά τους⁶. Τους θέλει «ἀναγνώστας και μὴ γνώστας τῶν γραφῶν» (12. 6). Μ' αὐτὰ τὰ λόγια ὁ «πηλάνος» στήριξε τὸς «ἀνόμους»⁷ θέτοντας, ὅμως, ἔτσι θεμέλια πάνω στην ἄμμο. Κίνησε, λοιπόν, κατόπιν νὰ παρακινήσει και τὸν θάνατο λέγοντάς του: «Ἀνάστηθι, / και οἷς ἀπαγγέλλῃω ἐπευφράνθητι / παρεδόθη και ἠρνήθη Ἰησοῦς / ἔδέθη, ἔδόθη Πιλάτῳ» (13. 4-7). Ξεκινᾶ, λοιπόν, ἔδω μία στιχομυθία δαίμονα και θανάτου γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ με ἰδιαίτερη θεολογική σημασία.

Ὁ δαίμονας στὸν θάνατο: διάλογος τοῦ σκότους

Ὁ θάνατος βλέπει χαίροντα τὸν δαίμονα νὰ τὸν προσεγγίζει, ὅμως ὁ ἴδιος διακατέχεται ἀπὸ ὀδύνη. Με τὴν ἔκφραση «φιμῶσαί με ἔχει ἐν τῷ θάπτεισθαι» δείχνει γιὰ τὸ

ἑαυτοῦ τοῦ πόσο τοῦ στοιχίσε (και θὰ τοῦ στοιχίσει) ἡ σιωπὴ τοῦ Χριστοῦ ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου. Φοβᾶται τὴ σιωπὴ αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ μπροστὰ στην κοσμικὴ ἔξουσία και γι' αὐτὸ λέει πῶς, ἂν στὸν Πιλάτο δὲν λάλησε ρῆμα, τότε σχεδιάζει νὰ σαλευεῖ τὰ κάτω, νὰ κάνει δηλαδή ἄνω κάτω τὸν ἄδν (14. 6-7).

Ὁ δαίμων γελᾶ με τὸν θάνατο («γέλιωτος ἐνεπιλήσθη», 15. 1). Βρίσκει δειλιὰ τὴ συμπεριφορὰ του και τοῦ λέει ἐνθυμήματα που δὲν νομίζω ὅτι θὰ ἔδιναν θάρρος σε ἕναν ἥδη δειλιασμένο: «Ἦδη σε και ἄτονον και ἄθλιον / ἐκ τῶν τοῦ Λαζάρου ἐπίσταμαι, / και ἐκ τῶν ἄλλῶν ἁπάντων ὧν ἀφήρησαι, / ὅτι τρέμεις και τὴν φῆμν Ἰησοῦ / και δοῦλόν σε ἀχρεῖον ἔχει / ὁ πανταχοῦ παρὼν και τὰ πάντα πληρῶν». Ὁ δαίμων, λοιπόν, τοῦ θυμίζει αὐτοὺς που ὁ Χριστὸς τοῦ πήρε μέσα ἀπὸ τὰ χέρια και οὐσιαστικὰ με αὐτὰ που τοῦ λέει δείχνει ὁ ἴδιος ἀδυναμία, μᾶλλον μεγαλῶνοντας ἔτσι τὴ δειλιὰ τοῦ συνομιλήτη του. Ἔτσι στὸν ἐπόμενο οἶκο ὁ θάνατος χαρακτηριστικὰ τοῦ ἁπαντᾶ ὅτι «Νῦν ὀνειδίζων με λέγεις ὅπερ ἔλεγεις, ὦ Δράκον, / ἐγὼ δὲ πλεόν οἶδᾶ σε φοβούμενον και τρέμοντα» (16. 1-3). Τὸν ρωτᾶ, λοιπόν, στοὺς ἐπόμενους στίχους: *Δὲν εἶσαι ἐσὺ που σε ἐξεδίωξε* (ἐν. ὁ Χριστὸς) *ἀπὸ τὰ μνήματα* (Ματθ. 8, 28); *Δὲν σ' ἔδιωξε ἀπὸ τὴ Χαναναία* (Ματθ. 15, 21-28); *Δὲν σε χώρισε ἀπὸ τὸν ἄλλαθ και κωφὸ* (Μάρκ. 9, 14-29); Ἔτσι ὁμολογοῦν ἐν διαλόγῳ ὁ ἕνας στὸν ἄλλῳ τὶς πικρὲς ἐμπειρίες τους στη συνάντησή τους με τὸν Χριστό.

Ὅμως, παρόλο που ὁ δαίμων δείχνει νὰ μὴν τὰ ἄγνωεῖ ὅλα τοῦτα («Οὐκ ἄγνωῶ ὅπερ λέγεις ἔγγων και παρὰ γνώμην, / ὅτι ἀήττητος Χριστὸς ἐν φύσει νικωμένη»⁸, 17. 1-2), ὥστόσο εἶναι πείσμων και «τῆς πάλης οὐκ ἀφίσταται». Δηλώνει πῶς ἄρχισε τὸ σκάμμα κι ὅτι ἂν ἐκφύγει θὰ ντροπισαεῖ. Τὸ ἴδιο πρέπει νὰ κάνουν κι οἱ Ιουδαῖοι (17. 4-7). Εἶναι τὸ πείσμα τῆς δαιμονικῆς ἀντιστάσεως στη θεϊκὴ ἀγάπη, που ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Ρωμανὸ ὄχι χωρὶς ποιμαντικὴ διάθεση. Προφανῶς θέλει νὰ δείξει τὴν τραγικὴ διάσταση τῆς θεομαχίας στη ζωὴ τοῦ πλανημένου δαίμονα, μὰ και τοῦ πλανώμενου ἀνθρώπου.

Ὁ *πολυμήχανος*, λοιπόν, ὅπως ἀποκαλεῖ τὸν δαίμονα, ὁ θάνατος (19. 3), εἰτοιμάζεται νὰ πάει πρὸς «τοὺς τὰ πάντα τοιμῶντας» Ιουδαίους και νὰ ἀντιταχθεῖ στὸν Βηθλεεμίτη «τὴν αὐθάδειαν αὐτῶν φορῶν ὡς θωρακείον» (18. 2-3). Παραδέχεται ὅτι πάντα ἡ Βηθλεὲμ τοῦ «ἀντίκειται», τοῦ

Ἡ ψυχογραφικὴ ἀνάλυση ποὺ ἐπιχειρεῖ ὁ Ρωμανὸς στὸ δραματικὸ τοῦ ποίημα δηλώνει τὸν δημιουργὸ ποὺ περιγράφει τὸν δαιμονικὸ ἄνθρωπο καὶ ὄχι ἀπλὰ τὸν Ἰουδαῖο ποὺ στὸ προκείμενο θέμα σκιαγραφεῖται.

πάει κόντρα, θὰ ἔλεγε σήμερα ἡ λαϊκὴ γλῶσσα. Παραδέχεται ὅτι τὸ γέννημα τῆς Βηθλεὲμ πάντοτε τὸν βλάπτει («ἀεὶ βλάπτει με», 18. 5). Θυμᾶται τὸν Δαβὶδ καὶ τὴ φυγὴ τοῦ ἐξαιτίας τοῦ Δαβὶδ καὶ τῶν ἀπογόνων του (Β' Σαμ. 23, 14-17). Στὴν κίνηση δὲ νὰ φύγει πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ θάνατος, γιὰ νὰ πάει δηλαδὴ ὁ *πικρὸς* πρὸς τοὺς *κακοὺς* (19. 1), «ἐπῆρεν ἄνω τὴν φωνὴν ὁ θάνατος καὶ εἶπε» πὼς δὲν πρέπει νὰ τὸν ὑπολογίσει στὸ τόλημμά του αὐτό. Τοῦ ἴσχει πὼς μόνο «ἐὰν νεύσῃ» θὰ προσεγγίσει ὁ ἴδιος τὸν σταυρὸ, διότι ξέρεי ἤδη πὼς «εἰ μὴ θελήσει, οὐ θνήσκει» (19. 6-7).

Ὅπως πῶς πάνω δηλαδὴ ὁ δαίμονας παραδέχεται ὅτι εἶναι ὁ ἀήττητος Χριστὸς ἐν φύσει νικωμένῃ, παραδεχόμενος ἔτσι τὴ θεολογικὴ ἀλήθεια τῆς ἐνυποστασίας τῆς ἀνθρώπινης σάρκας στὸν ἴδιο τὸν Θεό, ἔτσι κι ἐδῶ, ὁ θάνατος, τονίζει μία ἄλλη σπουδαία δογματικὴ ἀλήθεια ποὺ συμπορεύεται μὲ τὴν παραπάνω: ὅτι δὲν πάσχει ἀναγκαστικὰ ὁ Χριστὸς σὰν νὰ ἦταν ἓνας ἀπλὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ πάσχει θέλων στὴ σάρκα του, ἐπειδὴ στὴ θεοτόπιτά του εἶναι ἀπαθὴς ὡς Θεός. Ἐπιβεβαιώνεται μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ λεγόμενα ἢ πίστη τῆς ἐκκλησίας ποὺ προβάλλει ὁ Ρωμανὸς κατὰ δημιουργικὸ τρόπο ὄχι μὲσα ἀπὸ τὰ λόγια ἀγίων μορφῶν, ἀλλὰ τῶν ἴδιων τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους ποὺ ἔρχονται σὲ ἐμπειρία μὲ τὴ θεϊκὴ ὑπόσταση τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ δημιουργὸς ποιητὴς, συνεπῶς, πηλάθει τὸ δραματικὸ τοῦ ποίημα ὄχι ἀπλὰ πρὸς τέρψη τῶν αἰσθήσεων μὲ τὸν λόγος καὶ τὸ μέλος, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ πῆ μὲ παραστατικὸ τρόπο τὶς δογματικὲς ἀλήθειες, οἱ ὁποῖες ἀντιτάσσονταν στὸν αἰρετικὸ τρόπο σκέψης τῆς ἐποχῆς του.

Τὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ: «οὐδὲν ἠδικήθη Ἰησοῦς ἐκ τοῦ πάθους» (22. 1)

Ὁ δαίμονας βέβαια, ἀφοῦ διεπίστωσε τὸν φόβος τοῦ φίλου του θανάτου, προσῆλθε στοὺς Ἰουδαίους βρίσκοντας ὅσα ζητοῦσε. Πράγματι, αὐτοὶ τὸν ἔφεραν μπροστὰ σ' αὐτὸν ποὺ ὑβρίσθηκε, μαστιγώθηκε καὶ τοῦ ἔδειξαν αὐτὸν ποὺ τόσο θόρυβος προκάλεσε, νὰ ἵπταται σὰν «σάπλιγξ ἐν τῷ ξύλῳ» (20. 7). Τοῦ ἴσχει μάλιστα ὅτι θὰ γελάσει μὲ τὸ νέο ὅτι ἓνας ἀπὸ τοὺς ῥηστές ποὺ μαζί μὲ τὸν Χριστὸ σταυρώθηκε τοῦ φώναξε «Μνήσθητί μου, κύριε» (Λουκ. 23, 42). Μόλις ἄκουσε αὐτὸ ὁ πονηρὸς «ἐστύγνασε» (21. 4). Λυπήθηκε τόσο ποὺ ἔσκυψε τὴν κεφαλὴ κραυγάζοντας: «Εἰ ἐν ξύλῳ μαθητὰς χειροτονεῖ, ἐν τάφῳ παιδευτὰς κα-

θίσει» (21. 6-7). Παραδέχεται, λοιπόν, στὸν 22^ο οἶκο ὅτι «οὐδὲν ἠδικήθη ὁ Ἰησοῦς ἐκ τοῦ πάθους» καὶ ὅτι ὁ ἴδιος πλήθυνε μέσα του τοὺς γόους. Θυμᾶται μάλιστα τὸν θάνατο θεωρώντας τώρα καλὴ τὴ συμβουλή ποὺ τοῦ εἶχε δώσει. Τοῦ ζητᾶ μάλιστα τώρα συμπόνια, νὰ τὸν πάρει μαζί του, κάτω, νὰ τὸν «παιδεύσει», ἀφοῦ πῶς δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρει τὴν ντροπὴ τὴ μεγάλη, τὴν ὁποία ἔλαβε ἀπὸ τὸ ξύλο (τοῦ σταυροῦ) διὰ τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ρωμανὸς συνηθίζει νὰ κλείνει ἀναφορικὰ τὰ ποιήματά του μὲ προσευχητικὴ προοπτικὴ. Ἐδῶ ἔχει τὸ κλεισίμο τοῦ ποιήματός του διδακτικὸ χαρακτῆρα. Δηλώνει χαρακτηριστικὰ αὐτὸ ποὺ εἶδαμε, ὅτι «μὴ θελοντες οἱ ἄνομοι» διδάσκουν ὅτι ὁ σωτήρας τῶν ὅλων ἀνθρώπων, μάλιστα τῶν πιστευόντων, «βουλή ἔσταυρώθη καὶ γνώμη ἐνεκρώθη» (23. 1-3). Φέρνει ὡς πειστήριο μάλιστα τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν «κατέαξαν» τὰ σκέλη τοῦ Χριστοῦ ὅπως στοὺς ἄλλους δίπλα του (Ματθ. 27, 50), πράγμα ποὺ διδάσκει ὅτι ὁ Χριστὸς «ἄκων οὐκ ἐγένετο ἐν νεκροῖς», ἀλλὰ «ἐκὼν ἀφῆκε τὸ πνεῦμα» (23. 5-7).

Στόχος, συνεπῶς, τοῦ Μελωδοῦ τῶν Μελωδῶν ἦταν νὰ δημιουργήσει μέσα ἀπὸ τὴ δραματικὴ πλοκὴ τοῦ κοντακίου του τὶς συνθήκες, ὡστε διαλογικὰ νὰ προκριθεῖ ἡ ἀνωτέρω σημαντικὴ δογματικὴ ἀλήθεια. Χρησιμοποιεῖ τὸν διάλογο μὲ πρωταγωνιστὲς στὸ ποίημα αὐτὸ τὶς σκοτεινὲς μορφὲς τοῦ δαίμονα καὶ τοῦ θανάτου, οἱ ὁποῖες φωτίζουν τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, αὐτοῦ ποὺ ἀνακαλεῖ μὲ τὴν ἀνάστασή του τὴν ἀνθρωπότητα στὴν ὄντως ζωὴ. ■

1. Πὰ τὴν ἀναφορὰ μου στὸ κοντάκιο τοῦ Ρωμανοῦ «*Τοῦ ταπεινοῦ Ρωμανοῦ αἶνος εἰς τὴν σταύρωσιν*» χρησιμοποίησά τὴν ἔκδοση τοῦ R. MAISANO: *Cantici di Romano il Melodo* (vol. I), Torino 2002, σσ. 464-475. Τόσο γιὰ τὴν ἐνδειξὴ τῆς στροφῆς ὅσο καὶ γιὰ τὸν στίχο χρησιμοποίησά τὴν ἀραβικὴ ἀρίθμηση. Στὴν ἀνάλυση παραθέτω αὐτοῦσια σὲ εἰσαγωγικὰ λόγους τοῦ Μελωδοῦ, καὶ σὲ πλάγια γραφὴ δικές μου ἀποδόσεις τῶν στίχων του.

2. Βλ. MAISANO, *Cantici I*, σ. 465, ὑπ. 2.

3. «Πολλῶν σου γέμει δραμάτων ἡ οἰκουμένη» (6. 1).

4. Ἐδῶ ὁ R. Maisano θεωρεῖ ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπονοεῖται ἀπὸ τὸν ποιητὴ καὶ ἡ θεϊκὴ διδασκαλία (Α' Κορ. 3, 2 καὶ Ἐβρ. 5, 12).

5. Βλ. καὶ Ψαλ. 77, 36.

6. Τὴν ἐπεξήγηση παίρνω ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ μετάφραση τοῦ R. Maisano: «... *tra le mani tenete la Bibbia ma con il cuore non la sfiorate neppure*» (*Cantica I*, σ. 471).

7. Τὸ «ἀνόμους» ἐν προκειμένῳ παραπέμει εἰρωνικὰ στὴ νύξη ποὺ ἔγινε στὸν προηγούμενο οἶκο, ὅπου ἔλεγε ὁ δαίμων στοὺς Ἰουδαίους: «Ῥητὰ τοῦ νόμου Μωσέως βλήπω ὅτι κρατεῖτε».

8. Γιὰ τὴν δογματικὴ σημασία τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς βλ. Ι. Γ. ΚΟΥΡΕΜΠΕΛΕΣ, *Ρωμανοῦ Μελωδοῦ Θεολογικὴ Δόξα*, Θεσσαλονίκη 2010², τὴ δεύτερη μελέτη.